

Le Monde-cikk a francia tejpiac koncentrációjáról

Az elsősorban a termelés sajátos, megyei szintre lebontott francia kvótarendszerével eddig szinte a végletekig szabályozott francia tejpiacon jelentős változást fog eredményezni a tejkvóta-rendszer megszűnése azzal, hogy fölgyorsítja az ágazat már jelenleg is tartó koncentrációját. A tej szakmaközi szervezet, a [CNIEL](#) szerint a kvótarendszer megszűnése nagyon komoly strukturális változásokat fog indukálni a termelésben, a mennyiség várható, közel változatlan szinten maradása mellett igen jelentős területi átrendeződésre kell számítani. A Le Monde június 27-i írása a folyamatot a feldolgozóipar oldaláról vizsgálta annak nyomán, hogy az [Eurial](#) és az Agrial tejszövetkezetek fúziója után a [Sodiaal](#) „tejpiaci óriás” magába olvasztja a [3A](#) tejszövetkezeti csoportot.

Az már korábban nyilvánvaló volt, a **2011. január 1-e után** kötelezővé tett tejpiaci beszállítói szerződések rendszere nem okoz egyik napról a másikra érdemi változást a rendszerben, mivel az ezeket gyakorlatilag kötelezővé tévő 2010-es mezőgazdasági modernizációs törvény (*LOI n° 2010-874 du 27 juillet 2010 de modernisation de l'agriculture et de la pêche*, NOR [AGRS0928330L](#)) az ágazatban „nem tudott újat mondani”. A termelők korábban is szerződés alapján adják le a tejet a velük kapcsolatban álló tejszövetkezeteknek vagy a magánszféra kisebb-nagyobb tejipari vállalatainak, noha általános érvényű és/vagy kötelező tartalmú szerződésminta nem létezett (és most sincs), ahány szövetkezet és vállalat, annyi szerződés. Továbbra is igaz viszont, hogy a szövetkezeti szerződések között kisebb különbségeket találhatunk, mint a vállalati szférában alkalmazott kontraktusok esetében. A hosszú távú, több évre előre történő ármeghatározást viszont a felek egyformán irracionálisnak ismerik el, így egyelőre marad a háromhavonta történő módosítás.

A CNIEL szerint sokkal inkább az a kérdés, hogy **mi történik 2015. után?** A francia tejágazat, ezen belül is elsősorban a termelés a sajátos, megyei szintre lebontott francia kvótarendszerrel ugyanis szinte a végletekig szabályozott volt. A szakma számára nyilvánvaló, hogy a kvótarendszer megszűnése nagyon komoly strukturális változásokat fog indukálni a termelésben, a mennyiség várható, közel változatlan szinten maradása mellett igen jelentős területi átrendeződésre számítanak. A minél zökkenőmentesebb átmenet érdekében már egy ideje nem megyei, hanem kilenc tejtermelő régió szintjén kezelik a kvótákat, ami lehetővé teszi az egyes megyék közötti átrendeződést. 2015-től pedig a mennyiség befolyásolása egyértelműen a földolgozók hatáskörébe kerül, a mikéntet pedig a piaci folyamatok fogják diktálni, ahogy az árakat is. Úgy vélik, a folyamat összességében azt fogja eredményezni, hogy – akárcsak Németországban – egyes régiókban szinte teljesen megszűnhet a tejtermelés, míg máshol még a jelenleginél is nagyobb mennyiséget fognak előállítani. A folyamat egyértelműen abba az irányba fog hatni, hogy a magasabb önköltséggel, esetleg ráfizetéssel termelők fokozatosan főlhagynak a termeléssel, a tejelő szarvasmarha állományok még inkább a földolgozók közelében összpontosulnak, és a modernebb technológiával, hatékonyabban termelő gazdaságok még növelni is tudják az általuk átadott mennyiséget.

A Le Monde június 27-i cikke Laurence Girard tollából a földolgozó-ipar oldaláról vizsgálja a kvótarendszer megszűnését annak fényében, hogy az [Eurial](#) és az Agrial tejszövetkezetek fúziója után a [Sodiaal](#) „tejpiaci óriás” várhatóan magába olvasztja a [3A](#) tejszövetkezeti csoportot.

A Sodiaal a földolgozott tej mennyisége (4,1 milliárd liter) alapján Európa ötödik legnagyobb tejfeldolgozója, működési formáját tekintve szövetkezet, olyan márkák tartoznak hozzá, mint a [Candia](#) vagy (az amerikai [General Mills](#)-szel közösen birtokolva) a [Yoplait](#). Amennyiben a június 25-én bejelentett ügylet megvalósul, a Sodiaal nem csak megerősíti vezető helyét a tejszövetkezetek között, de a [Lactalis](#) mögött a második legnagyobb szereplője lesz a tejpiaconak 5 milliárd liternyi fölvasárolt és földolgozott tejjel. A cikk szerint az iparban a koncentrációt nem csak a kvóták megszűnése, hanem az egymás közötti verseny is stimulálja, a szereplők mindegyike a kritikus mérethatár elérésére és meghaladására törekszik.

A lap cikke utal arra, hogy a francia termelők aggódnak a kvóták megszűnése utáni átrendeződés miatt és idézi Michel Dantin EP-képviselőt, aki szerint a tavaly elfogadott uniós tejsomag nem jelent elegendő védelmet a gazdák számára. Szerinte szükség van a leginkább sérülékeny területeken, például a hegyvidékeken – ahol más mezőgazdasági tevékenység már nem létezik - gazdálkodó tejtermelők helyzetét stabilizáló speciális intézkedésekre. Úgy látja, ezt néhány nagy uniós, komparatív előnyökkel rendelkező termelő ország – Svédország, Hollandia, Dánia és velük együtt Németország – nem akarja, szerintük „*győzzön a jobbik*”.

Noha a világban több olyan példa is van, ahol egy egyszerű tejszövetkezet világviszonylatban is megkerülhetetlen szereplővé nőtte ki magát – mint pl. az új-zélandi [Fronterra](#) (11 milliárd eurós árbevétel), vagy Európában a holland [Friesland Campina](#), aki szintén 10 milliárd eurót meghaladó árbevétellel bír, vagy a dán [Arla Foods](#) (8,4 milliárd euró), a francia tejszövetkezeteket aggasztja a tendencia. Ők ugyanis már országon belül is olyan nagy cégekkel kénytelenek versenyezni, mint pl. a Lactalis, a Danone, a [Bongrain](#) és a [Bel](#), vagy az élelmiszeripar vezető vállalata, a Nestlé.

Az egyre keményebb versenyben az előremenekülést választotta két nyugat-franciaországi tejszövetkezet, az Eurial és az Agrial, fúziójukkal az ország második legnagyobb tejszövetkezete és a francia tejpiacon hatodik legjelentősebb szereplője jött létre, ami 5200 termelőtől évente 2 milliárd liter tejet vásárol és dolgoz föl, éves árbevétele pedig eléri a 2 milliárd eurót. A nehéz gazdasági helyzetbe került [Terra Lacta](#) szövetkezet más utat választott: az elsősorban kecsketejet földolgozó üzletágát az idei évben eladta a Bongrain csoportnak ([pontosabban a tavaszi hírek szerint közös céget hoznak létre a Bongrain 51%-os részesedése mellett](#)). A nehézségeket jól jelzi, hogy a Terra Lacta maga sem régi szereplő a piacon, hiszen az 1935-ben alapított tejszövetkezeti csoport, a *Groupement des laïteries coopératives Charentes-Poitou* ([Glac](#)) [átalakulásával](#) jött létre 2012. elején, miután a GLAC igen nehéz gazdasági évet zárt 2011-ben olyannyira, hogy két üzemét be is kellett zárnia, az egyiket Lezay-ben (Deux-Sèvres megye), a másikat Chadenac-ban (Charente-Maritime megye). A [Coralis](#) tejszövetkezet (Ille-et-Vilaine megye, Bretagne) is bajban van – először ez is a Bongrain-csoporthoz akart közeledni, [de idén áprilisban a tagok megvétózták](#) a vezetőség ezen javaslatát, mivel túlzónak találták az ehhez szükséges 14 millió eurós beruházási igényt. Pillanatnyilag a lehetséges alternatíva a Sodiaal-lal való fúzió lehetne, akivel egy közös cégük (Orlait) már egyébként is van.

A lap idézi Benoît Rouyer-t, a CNIEL közgazdászát, aki szerint nem a kis tejúzemek vannak elsősorban veszélyben, mivel ezeknek megvan a saját piacuk, hanem a közepes méretűek, mint pl. a 3A, amit különösen súlyosan érint a tejbegyűjtés költségeinek emelkedése, lévén 23 megyéből (!) kell ezt megtennie. Egyre inkább az a tendencia, mondta a szakértő, hogy kétpólusúvá válik a piac. Miközben a „bázist” továbbra is Délnyugat-Franciaország jelenti, a 3A-val való fúzióval a Sodiaal tovább folytatja a lassan az egész országot lefedő terjeszkedését – Bretagne-ban az [Entremont](#) 2010-es megvásárlásával, az ország északkeleti

részében pedig a Blamont sajtüzem ([Meurthe-et-Moselle megye](#)) megszerzésével vetette meg a lábát.

A Sodiaal a második legnagyobb francia szövetkezeti csoport az elsősorban cukoripari tevékenységéről ismert [TEREOS](#) mögött, ám nemzetközi jelenléte nem olyan erőteljes, mint a Tereos-é. A leányvállalat Yoplait-ben 51%-os az amerikai részesedés, a cikk szerint a kínai Synutra-val pedig azért hoznak létre egy tejpör-üzemet Bretagne-ban, hogy legyen piaca a breton tejnek. A cikkíró megjegyezte, hogy *„a Sodiaal akvizíciós politikája nem kifejezetten szociális érzékenységéről ismert, amiről a Candia három bezárásra ítélt üzemének 330 dolgozója tudna mesélni”*.

Somogyi Norbert, Párizs